

Nr 39

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om omläggning av den allmänna varuskatten och undantag från dylik skatt för investeringsvaror, m. m.

Till bevillningsutskottet har hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I:17 av herr *Bengtson m. fl.* och II:41 av herr *Hedlund m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om så skyndsamt prövning av en omläggning av den allmänna varuskatten till partihandels- eller fabriktionsledet att förslag i ärendet kan föreläggas innevarande års höstriksdag eller senast nästa års vårriksdag i enlighet med vad i motionerna anförts; samt i samband härmed jämväl prövning av möjligheterna att från den allmänna varubeskattningen ytterligare undanta betydelsefulla varor som enbart eller huvudsakligen används i näringslivets investeringar»;

2) de likalydande motionerna I:65 av herr *Ferdinand Nilsson m. fl.* och II:97 av herr *Börjesson* i *Glömminge m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära förslag snarast om allmänna varuskattens omläggning och överförande att uttagas i partihandels- och tillverkningsstadiet, samt att i samband härmed från sådan fördyrande varubeskattning måtte befrias för uppehållet nödvändiga varor såsom jordbrukets genom avtal prisreglerade produkter varjämte dubbelbeskattningen vid försäljning i andra hand av för produktionen erforderliga maskiner ävensom motorfordon måtte bringas att upphöra»;

3) de likalydande motionerna I:157 av herr *Ebbe Ohlsson* samt II:188 av herrarna *Darlin* och *Nordgren*, vari hemställts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning i syfte att från allmän varuskatt undantaga förbrukningsvaror, halvfabrikat etc. som för hantverk och småindustri är att hänföra till underleveranser för vidare bearbetning»;

4) de likalydande motionerna I:337 av herr *Hagberg m. fl.* och II:411 av herr *Heckscher m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att det synes riksdagen angeläget att allmänna skatteberedningen till ingående prövning upptar frågan om att från omsättningskatt undantaga investeringsvaror»;

5) de likalydande motionerna I:338 av herr *Hagberg m. fl.* och II:410 av herr *Heckscher m. fl.* vari hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl.

Maj:t måtte hemställa om skyndsam utredning i syfte att från allmän varuskatt (omsättningsskatt) undantaga varor, vilka hänföres till förbrukningsartiklar som används för produktion inom industrien och hantverket, jordbruket och fisket samt handeln»;

6) de likalydande motionerna I:363 av herr *Stefanson* och II:436 av herr *Kollberg m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla

a) om skyndsam utredning och förslag om sådan ändring av förordningen om allmän varuskatt att sådan skatt ej skall uttagas på förbrukningsartiklar, som användes för produktionen inom industrien, handeln, hantverket, jordbruket och fisket,

b) att allmänna skatteberedningen, med beaktande av i motionerna anförda synpunkter, måtte upptaga till ingående prövning frågan om investeringarnas behandling inom ramen för den indirekta beskattningen, samt

c) att allmänna skatteberedningen erhåller uppdrag att efter särskild utredning av experter från olika grenar av näringslivet pröva frågan om möjligheterna att uttaga den allmänna varuskatten i ett tidigare led, varigenom detaljhandeln skulle befrias från uppbörds- och redovisningsarbetet»;

7) de likalydande motionerna I:365 av herrarna *Sveningsson* och *Ringaby* samt II:439 av herr *Nordgren m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att Kungl. Maj:t måtte företa en helt förutsättningslös utredning av frågan om i vilket led den allmänna varuskatten bör uttagas»;

8) de likalydande motionerna I:469 av herr *Stefanson* och II:548 av herr *Nordgren*, vari hemställts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om att allmänna skatteberedningen med beaktande av i motionerna anförda synpunkter måtte till ingående prövning upptaga frågan om uttagande av allmän varuskatt på reparations- och underhållsarbeten samt service på lös egendom för produktionsändamål»; ävensom

9) de likalydande motionerna I:472 av herr *Sveningsson* och II:549 av herr *Nordgren m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen måtte antaga följande

Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av 13 § förordningen den 1 december

1959 (nr 507) om allmän varuskatt

Häriigenom förordnas, att 13 § förordningen den 1 december 1959 om allmän varuskatt skall erhålla följande ändrade lydelse.

13 §.

Skattskyldighet föreligger icke

- a) vid uttag ur rörelsen av skattepliktiga varor i allenast ringa omfattning,
- b) vid försäljning eller uttag av till driften hörande maskiner, inventarier och dylikt.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1962.»

Till bevillningsutskottet har från Sveriges Grossistförbund inkommit en promemoria angående detaljhandels- eller partihandelsskatt vid uttagande av allmän varuskatt.

Beträffande de under punkten 2) upptagna motionerna I:65 och II:97 har yrkandet om upphävande av dubbelbeskattningen vid försäljning i andra hand av maskiner och motorfordon av utskottet behandlats i betänkande nr 37.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I:65, II:41, II:188, II:410, II:411, II:436, II:439, II:548 och II:549.

Gällande bestämmelser

Enligt förordningen den 1 december 1959 (nr 507) om allmän varuskatt utgår sådan skatt för varor, som försäljes eller på annat sätt tillhandahålles eller tas i anspråk inom riket, samt för varor, som införes till riket. Med varor förstås materiella ting av lös egendoms natur. Skatteplikten omfattar såväl egentliga konsumtionsvaror som investeringsvaror, byggnadsmateriel och liknande. Skatt utgår i princip jämväl för begagnade varor som försäljes i den yrkesmässiga handeln. För varor som förbrukas vid produktionen utgår i princip inte skatt. Förutsättningen för att skatteplikt ej skall föreligga är endera att varan ingår såsom beståndsdel i den tillverkade produkten eller att varan har en kortare fysisk livslängd än 2 veckor.

Beskattningen omfattar även vissa tjänsteprestationer, nämligen reparations-, underhålls-, ändrings- och rengöringsarbeten, serverings- och uthyrningstjänster samt förfärdigande av varor på beställning. Förutsättning för skatteplikt är att tjänsteprestationen huvudsakligen har avseende på skattepliktiga varor.

Skattesatsen för den allmänna varuskatten är sex procent av beskattningens värde. Detta värde utgöres vid tillhandahållande av varor eller tjänster av vederlaget och vid uttag av vara ur rörelse eller jordbruk av varans saluvärde enligt ortens pris; i båda fallen med beloppet av den allmänna varuskatten inräknat. Vid beräkningen av beskattningens värde får avdrag icke ske för transport-, emballage- och liknande kostnader som ingår i pri-

set samt ej heller för avbetalningstillägg. Kassarabatter och andra rabatter, som direkt avgår från priset, skall däremot inte medräknas.

Från den principiella beskattningen av varor har enligt 10 § förordningen om allmän varuskatt främst av skattetekniska skäl gjorts bl. a. följande undantag. Sålunda har från skatteplikt undantagits bl. a. jordbruksråvaror och levande djur, jord, sand, grus och sten, drivmedel och andra bränslen, fiskefartyg och större fartyg, luftfartyg, allmänna nyhetstidningar och vissa tidskrifter, viss krigsmateriel samt receptbelagda eller för sjukhus avsedda läkemedel.

Frågornas tidigare behandling

De i förevarande motioner berörda frågorna om omläggning av varuskatten till tidigare led, om undantag från skatteplikt för investeringsvaror, förbrukningsvaror och jordbrukets prisreglerade produkter har vid ett flertal tillfällen varit föremål för riksdagens ställningstagande, senast i anledning av väckta motioner vid 1961 års riksdag. I sina av riksdagen godkända betänkanden nr 30 och nr 79 avstyrkte bevillningsutskottet berörda motioner. Det i motionerna I:469 och II:548 framställda yrkandet om utredning angående undantag från skatteplikt för reparations- och underhållsarbeten har tidigare icke varit föremål för riksdagens ställningstagande. Det i motionerna I:472 och II:549 framställda yrkandet om ändring av 13 § förordningen om allmän varuskatt prövades av 1960 års riksdag (bevillningsutskottets betänkande nr 62).

Partihandels- eller fabriktionsledsskatt

I betänkande nr 30/1961 anförde utskottet, att frågan om den allmänna varuskatten skall uttas i parti- eller detaljhandelsledet är beroende av hur omfattande det skattepliktiga varuområdet är. Enligt utskottets mening kunde den allmänna skatteberedningen vid sina överväganden rörande varuskattens roll i beskattningssystemet komma till sådant resultat, att frågan huruvida skatten borde tas ut i partihandels- eller detaljhandelsledet kunde bli föremål för omprövning. I betänkande nr 79/1961 hänvisade utskottet till vad som anförts i betänkande nr 30 och anförde, att utskottet inte funnit anledning att frånträda denna ståndpunkt.

Investeringsvaror

Utskottet anförde i betänkande nr 30/1961, att allmänna skatteberedningen torde vara oförhindrad att ompröva frågan om skatteplikt för varor, som nyttjas för investeringsändamål samt att företagsskatteutredningen torde komma att uppmärksamma frågan om undantag från skatteplikt för näringslivets investeringar. Utskottet erinrade om att denna fråga behandlats av riksdagen såväl år 1959 i samband med antagande av varuskatteförordningen som i anledning av väckta motioner år 1960. Frågan hade då av-

visats under hänvisning till att investeringsvarorna svarade mot ca 30 procent av det varuskattepliktiga området. I betänkande nr 79 anförde utskottet dessutom att ett undantag för investeringsvaror kunde antas komma att öka efterfrågan inom investeringssektorn och därigenom i nuvarande konjunkturläge medföra icke önskvärda biverkningar.

Förbrukningsvaror

I betänkandet nr 30/1961 anförde utskottet, att frågan om undantag på skatteplikt för förbrukningsvaror torde komma att uppmärksammas av den till allmänna skatteberedningen hörande företagsskatteutredningen. Att bryta ut denna fråga ur sitt större sammanhang ansåg utskottet inte vara lämpligt. Utskottet ansåg sig inte heller böra förorda en utredning i syfte att få en ändrad gränsdragning mellan skattefritt och skattepliktigt förbrukningsmaterial. Utskottet hänvisade till att det under förarbetena till lagstiftningen uttalades, att det knappast var lämpligt att i lagstiftningen göra en mer detaljerad avgränsning av materialbegreppet, utan den närmare avgränsningen ansågs böra ske i rättstillämpningen. Utskottets uttalande i betänkande nr 79 överensstämmer i sak med vad som anfördes i betänkande nr 30.

Jordbrukets prisreglerade produkter

I betänkande nr 30/1961 anförde utskottet, att ett undantagande av livsmedelsområdet från beskattning skulle minska skatteunderlaget med ca 30 procent. Samtidigt skulle det innebära skattetekniska svårigheter i redovisnings- och kontrollavseende. Utskottet framhöll, att i samband med varuskattens införande särskilda åtgärder vidtogs i syfte att mildra skatteverkningarna bl. a. för arbetslösa, folkpensionärer och barnfamiljer. En dylik ändring av varubeskattningen borde inte vidtagas i ett läge då genom den allmänna skatteberedningen utredning påginge om ökat inslag av indirekt beskattning. Utskottet anförde i betänkande nr 79 såsom sin principiella inställning att undantag från skatteplikt borde begränsas till vad som finge anses vara påkallat av skattetekniska skäl. Den föreslagna höjningen av varuskatten ansåg utskottet inte innebära så väsentligt ändrade förhållanden, att det fanns anledning för utskottet att ompröva det skattepliktiga varuområdet.

Skattskyldighet för s. k. fritidsföretagare

Bevillningsutskottet anförde i betänkande nr 62/1960, att bestämmelserna i 13 § förordningen om allmän varuskatt syftar till att underlätta handhavandet av beskattningen genom att minska antalet skattskyldiga. Den föreslagna gränsen för skattskyldighet vid en årsomsättning av 1 000 kronor ansåg utskottet inte medföra några olägenheter ur konkurrenssynpunkt.

Motionerna m. m.**Frågan om i vilket distributionsled skatten bör uttas**

I de inbördes likalydande motionerna I:17 och II:41, I:65 och II:97 samt I:363 och II:436 har hemställts om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om prövning och förslag angående möjligheterna att utta den allmänna varuskatten i partihandels- eller fabriktionsledet. Förutom i nu nämnda motioner har i motionerna I:365 och II:439 hemställts om riksdagsskrivelse med begäran om förutsättningslös utredning av frågan i vilket led den allmänna varuskatten bör uttas. Dessutom har till utskottet från Sveriges Grossistförbund inkommit en promemoria, som behandlar frågan om detaljhandels- eller partihandelsskatt vid uttagande av allmän varuskatt.

Motionerna I:17 och II:41. I förevarande motioner behandlas dels frågan om varuskattens förläggning i partihandels- eller fabriktionsledet och dels frågan om att i samband härmed från allmän varuskatt undanta investeringsvaror. Beträffande den förstnämnda frågan har i motionerna bl. a. anförts. Den nuvarande detaljhandelsskatten medför betydande extraarbete och besvär för de företagsgrupper, som ålagts att redovisa och erlagga skatten. Dessutom måste man vid en detaljhandelsskatt befara att en viss del av varudistributionen söker sig andra vägar än den ur varuskattens synpunkt lätt kontrollerbara butikshandeln. Motionärerna hänvisar till det av 1952 års kommitté för indirekta skatter avgivna betänkandet (SOU 1957:13), varav framgår, att en partihandelsskatt för såväl staten som de berörda företagen ur kostnads- och kontrollsynpunkt har påtagliga fördelar framför en detaljhandelsskatt. Detta beror på att en partihandelsskatt skulle innebära färre uppbörds- och redovisningsställen med bättre redovisning och särskild personal för detta ändamål. Utredningen visar, säger motionärerna, att en partihandelsskatt mycket väl går att förena med skatt på tjänsteprestationer. Förutom nu nämnda fördelar skulle man vid en partihandelsskatt lättare kunna undvika att skatten får karaktär av dubbelbeskattning samt skapa möjligheter att från beskattning undanta för näringslivet och produktionen särskilt betydelsefulla varor, som enbart eller huvudsakligen används för investeringsändamål.

Motionerna I:65 och II:97. Som motivering för yrkandet att varuskatten bör omläggas till partihandels- och tillverkningsstadiet anføres i dessa motioner att nuvarande system med detaljhandelsskatt är besvärsligt samt att i samband med en omläggning till partihandels- eller fabriktionsledet jordbrukets prisreglerade produkter och begagnade maskiner ävensom motorfordon bör undantas från beskattning.

Motionerna I:363 och II:436. De motiv som i förevarande motioner anføres för en omläggning av varuskatten till partihandels- eller fabriktionsledet har samma innebörd som de, vilka anförts i de ovannämnda motionerna I:17 och II:41.

Motionerna I:365 och II:439. Motionärerna i dessa motioner hemställer om en förutsättningslös utredning av frågan om i vilket led varuskatten bör uttas. Motionärerna framhåller, att kostnadsskäl talar för en omläggning till partihandelsledet. En partihandelsskatt är emellertid behäftad med bestämda nackdelar. Vid en partihandelsskatt skulle detaljhandlarna dels tvingas betala skatt för varor i lager, dels göra skatteförluster vid prisfall och realisationer. Motionärerna framhåller vidare, att en partihandelsskatt skulle medföra bestämda fördelar för integrerade företag men stora svårigheter vid beräkning av det pris, som skall vara grundläggande för skattens uttagande. Motionärerna framhåller dessutom, att svårigheter kommer att uppstå vid uttagandet av omsättningsskatt på tjänster.

Sveriges Grossistförbund. I en till bevillningsutskottet hänvisad promemoria har Sveriges Grossistförbund lämnat vissa kommentarer rörande detaljhandels- resp. partihandelsskatt. I promemorian belyses i huvudsak de svårigheter, som är förknippade med en partihandelsskatt. Antalet skattskyldiga kommer med säkerhet att betydligt överstiga det antal, 60 000, som beräknats av 1952 års kommitté för indirekta skatter. Med hänsyn till betydande variationer i handelsmarginalerna för olika varuslag kommer en partihandelsskatt att medföra en ojämn skattebelastning och den neutrala effekt på distributionsstrukturen, som man helt naturligt eftersträvar vid en direkt beskattning, uteblir. I promemorian framhålles att integrerade företag skulle kunna dra skattemässiga fördelar av systemet. Vissa tendenser skulle göra sig gällande att av skattemässiga skäl överflytta vissa grossistfunktioner till detaljhandelsledet. Dessutom framhålles att en partihandelsskatt skulle belasta lagerhållningen samt medföra besvärliga konsekvenser när det gäller realisationsförsäljning, kassationer, svinn och kundförluster hos detaljhandeln. Svårigheter skulle också uppstå vid beräkning av beskattningsvärde.

Undantag från skatteplikt för investeringsvaror

I motionerna I:17 och II:41 har hemställts att i samband med en omläggning av varuskatten till partihandels- eller fabrikationsledet möjligheterna prövas att undanta investeringsvaror från skatteplikt. I de inbördes likalydande motionerna I:337 och II:411 samt I:363 och II:436 har hemställts om riksdagsskrivelse till Kungl. Maj:t med begäran att allmänna skatteberedningen måtte pröva frågan att från allmän varuskatt undanta investeringsvaror.

Motionerna I:17 och II:41. Motionärerna har beträffande frågan om varför investeringsvaror bör undantas från beskattning anfört, att detta skulle underlätta näringslivets utveckling och rationalisering samt att investeringarna i en del fall drabbas relativt hårt genom att nuvarande detaljhandelskatt ibland får karaktär av dubbelbeskattning.

Motionerna I:337 och II:411. Motionärerna har bl. a. anfört följande. Den omständigheten att skatten träffar flera led i en varus framställning medför ojämnheter i belastningen i förhållande till variationerna i produktionsprocessen. Det kan över huvud taget inte vara rationellt att i samma skatteform lägga in skatt på investeringar och skatt på konsumtion. Till den del omsättningsskatten träffar investeringar är den i realiteten en investerings-skatt. Det torde allmänt erkännas, att en investerings-skatt kan vara motiverad blott i ett läge, där det från samhällsekonomiska synpunkter befinnes angeläget att begränsa investeringarna. För att skatten skall ha denna verkan är det emellertid nödvändigt att den är tidsbegränsad. Det skall vid företagens interna bedömningar framstå såsom ekonomiskt fördelaktigt att uppskjuta en investering intill dess skatten borttagits. En permanent investerings-skatt har icke någon investeringsbegränsande effekt. Den kommer endast att medräknas i företagens kalkyler såsom en omkostnad och sålunda inte på längre sikt att påverka företagens dispositioner. Motionärerna framhåller vidare, att det med hänsyn till den pågående ekonomiska integrationen i Europa synes angeläget att staten genom sina åtgärder inte försvårar konkurrensförmågan för svenska jordbruk och andra företag.

Motionerna I:363 och II:436. I dessa motioner anföres argument av likartad innebörd som i de ovannämnda motionerna I:337 och II:411. Motionärerna anför således att den allmänna varuskatten fungerar som en permanent investerings-skatt och som sådan har den inget konjunkturpolitiskt syfte utan verkar direkt kostnadshöjande och minskar härigenom de svenska företagens konkurrenskraft såväl på hemmamarknaden som exportmarknaden. Motionärerna framhåller vidare, att man i utlandet i allmänhet restituerar på exportvaror belöpande indirekt skatt.

Undantag från skatteplikt för förbrukningsartiklar inom produktionen

I de inbördes likalydande motionerna I: 338 och II: 410 samt I: 363 och II: 436 har hemställts om riksdagskrivelse med begäran om skyndsamt utredning i syfte att från allmän varuskatt undanta förbrukningsartiklar, som användes för produktion inom industri, handel, hantverk, jordbruk och fiske. I motionerna framhålles att frågan är av teknisk natur och att utredning bör ske vid sidan av den allmänna skatteberedningen. Dessutom har i motionerna I: 157 och II: 188 hemställts om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om skyndsamt utredning i syfte att från allmän varuskatt undanta förbrukningsartiklar, halvfabrikat etc., som för hantverk och småindustri är att hänföra till underleveranser för vidare bearbetning.

Motionerna I: 157 och II: 188. I motionerna anföres att nuvarande skattesystem missgynnar den småindustri som arbetar som underleverantörer till storföretagen. Ur skattesynpunkt lönar det sig för storföretagen att själva eller genom integrerade företag tillverka dessa förbrukningsvaror och

halvfabrikat. Enligt motionärernas mening synes en konsekvens av talet om en gynnsam inställning till småföretagsamheten böra medföra att ifrågasvarande varor undantas från skatteplikt. Motionärerna framhåller, att den nuvarande allmänna varuskatten har karaktär av permanent investerings-skatt med kostnadsinflationistisk verkan. Varor, som för hantverk och små-industri är att hänföra till underleveranser till storföretagen, bör av angivna skäl, framhåller motionärerna, undantas från skatteplikt.

Motionerna I: 338 och II: 410. Motionärerna framhåller, att enligt förordningen om allmän varuskatt skall vad som förbrukas i den egentliga produktions- och bearbetningsprocessen i princip vara undantaget från skatteplikt. Den gränsdragning som riksskattenämnden gjort beträffande varor som förbrukas i produktionsprocessen sammanfaller inte med gängse teknisk eller företagsekonomisk uppfattning.

Redovisningstekniskt tillämpas av svensk industri en gränsdragning, som gör att till gruppen tillverkningsomkostnader hänföres kostnader för inventarier och maskiner med en varaktighetstid av högst 3 år. Denna ordning har även stöd i den vid inkomsttaxeringen gällande definitionen av anläggningstillgång. Motionärerna föreslår, att avgränsningen för skattefri förbrukning inom produktionsprocessen — när det gäller allmän varuskatt — skall anknytas till denna treårsgräns i stället för den nu i princip tillämpade gränsdragningen vid en fysisk livslängd av två veckor.

Motionärerna framhåller, att nuvarande system missgynnar underleverantörer i förhållande till integrerade företag samt att exportföretagen — eftersom den allmänna varuskatten drabbar varor som förbrukas i produktionen — inte får möta sina konkurrenter på den internationella marknaden under jämbördiga förhållanden. Andra länder medger nämligen restitution av omsättningsskatt vid export.

Motionerna I: 363 och II: 436. Argumenteringen i förevarande motioner för att s. k. förbrukningsvaror, som användes i produktionen, undantas från skatteplikt överensstämmer i sak med argumenteringen i de ovan nämnda motionerna I: 338 och II: 410. Motionärerna i förevarande motioner framhåller dessutom att beräkning av beskattningsvärde och skattebelopp för dessa varor vållar betydande besvär för såväl beskattningsmyndigheterna som företagen. En befrielse från varuskatt för dessa varor skulle således inte endast sänka produktionskostnaden utan dessutom friställa arbetskraft för mer produktiv användning.

Undantag från skatteplikt för reparationer och underhållsarbeten

Motionerna I: 469 och II: 548. I motionerna har hemställts att allmänna skatteberedningen måtte pröva frågan att från skatteplikt undanta reparations- och servicearbeten på lös egendom för produktionsändamål. Motionärerna framhåller, att skatteplikt för reparations-, underhålls-, service-

och uthyrningsverksamhet för produktionsändamål medför enahanda nackdelar för produktionen, som när det gäller skatteplikt för investerings- och förbrukningsvaror. Den allmänna varuskatten drabbar de företagare, som är sysselsatta inom reparations- och servicebranschen för produktionsändamål på ett sätt som inte torde ha avsetts vid lagstiftningens införande. Utföres dylikt arbete av det producerande företaget utgår nämligen enligt gällande bestämmelser inte allmän varuskatt. Företag, som tidigare ansåg det rationellt att överlåta underhållet på sina maskiner, fordon, redskap m. m. på företag inom reparations- och servicebranschen, utrustar numera själva verkstäder och anställer reparatörer för att utföra detta arbete. Motionärerna anför såsom exempel på hur varuskatten verkar, att vid yrkesmässig uthyrning av overaller, handdukar etc. till kontors- och fabriksföretag utgår allmän varuskatt såväl på anskaffningskostnaden för varan som de avgifter vilka debiteras för uthyrningen.

Undantag från skatteplikt för jordbruksprodukter

Motionerna I: 65 och II: 97. Motionärerna har bl. a. hemställt, att för uppehållet nödvändiga varor, såsom jordbrukets genom avtal prisreglerade produkter, måtte befrias från fördyrande varubeskattning. Motionärerna har därvid anført, att beskattning efter demokratiska principer innebär att hänsyn tages till skattebetalarnas skattekraft. Beträffande den allmänna varuskatten existerar emellertid intet socialt hänsynstagande. Tvärt om drabbar den familjeförsörjaren med många munnar att mätta hårdare än ensamstående och den mindre välställda hårdare än den som har bättre inkomster. Även den, som ingen inkomst har eller har nedsatt inkomst, måste betala skatt på sina inköp. Skatten drabbar utan hänsyn till s. k. existensminimum den, som på grund av sjukdom eller annat har nedsatt arbetsinkomst, liksom företagaren när hans rörelse går med förlust. Socialvårdstugaren, som handlar för erhållet bidrag, eller den, som tär på en sparat slant, kan lika litet undgå denna beskattning som den, vilken för studier eller av andra skäl lever av lånade pengar.

Det förefaller också anmärkningsvärt att när omsättningsskatten 1940 infördes undantogs därifrån jordbrukets prisreglerade produkter. När den nuvarande regeringen genomdrev att skatten återinfördes skedde detta i en utformning varigenom även nödvändighetsvaror däri inbegreps. Detta skedde trots att det gällande avtalet om jordbrukets prissättning innehåller klara regler om priserna såväl med hänsyn till producenter som till konsumenter. När den allmänna varuskatten 1959 infördes beräknades att med ett skatteuttag av 4,17 procent å priset vid detaljhandel skulle inflyta 1 400 milj. kr., varav inemot 300 milj. kr. angavs skola belasta jordbrukets prisreglerade produkter. Det sades därvid att denna kostnadsbelastning på grund av jordbruksavtalets struktur skulle av jordbrukarna skjutas över på konsumenterna. Redan då framhölls att detta dels skulle komma att träffa

människor, som i många fall inte var bättre ekonomiskt ställda än flertalet jordbrukare, och dels att på grund av konsumtionens naturliga köpmotstånd en sådan kostnadsökning för produktionen skulle försvåra, att jordbrukarna erhöle vad som i avtalet avsetts. Det har också framhållits att våren 1960, då skatten infördes, steg jordbrukets produktpriser med jämnt halva skattebeloppet, dvs. 2,1 procent, medan den andra hälften fick bäras av jordbruket. Erfarenheten under senast förflutna år visar också, att medan priserna hos jordbrukarna något nedgått, har det pris, konsumenterna fått betala, ökat i ungefär samma mån.

Hösten 1961 genomfördes en radikal höjning av denna ur så många synpunkter diskutabla skatt med femtio procent, dvs. från 4,17 till 6,34 procent. De allmänt sociala skadeverkningarna av beskattningen av nödvändighetsvaror av olika slag ökades därigenom väsentligt. För de billiga livsmedel, som innefattas i gällande prisreglerande avtal, torde detta innebära en belastning av konsumenter och producenter med mellan 500 och 600 milj. kr.

Frågan om skattskyldighet för s. k. fritidsföretagare

Motionerna I: 472 och II: 549. I motionerna hemställes om sådan ändring av 13 § förordningen om allmän varuskatt att skattskyldighet — i motsats till nu gällande bestämmelser — även skall föreligga vid försäljning i ringa omfattning och vid tjänsteprestation med avseende på kläder och textilier i de fall, då den som utför prestationen saknar fast driftställe. Motionärerna anför, att de nu gällande undantagsbestämmelserna för skattskyldighet gynnar tillfällighetsföretagare på bekostnad av de lojala företagarna och yrkesutövarna. Motionärerna framhåller därjämte, att hantverkets och den mindre företagsamhetens konkurrensförmåga är så hårt pressad att den inte bör försämrans genom dylika privilegier. Dessa orättvisor har ytterligare skärpts genom höjningen av varuskatten från 4 till 6 procent, och motiveringen att skatten verkligen göres till en allmän skatt med så få undantag som möjligt blir starkare för varje höjning av skattesatsen.

Utskottet

Utskottet behandlar till att börja med yrkandena om utredning av frågan i vilket distributionsled den allmänna varuskatten bör uttas. I motionerna I: 17 och II: 41, I: 65 och II: 97 samt I: 363 och II: 436 har hemställts om utredning i syfte att förlägga uttagandet av den allmänna varuskatten till partihandels- eller fabrikationsledet och i motionerna I: 365 och II: 439 har hemställts om förutsättningslös utredning av ifrågavarande spørsmål. Dessutom har i en till utskottet inkommen promemoria från Sveriges grossistförbund bl. a. understrukits de nackdelar, som är förenade med en partihandelsskatt.

Utskottet får erinra om att när den allmänna varuskatten infördes år 1959, prövades ingående i vilket led skatten skulle uttas. Vid remissbehand-

lingen av det betänkande i ämnet, som avgivits av 1952 års kommitté för indirekta skatter, hade remissinstanserna att ta ställning till olika alternativ för skattens uttagande. Även om meningarna härom var delade, förelåg en tydlig övervikt för en beskattning i detaljhandelsledet.

I likhet med vad som anfördes av departementschefen i samband med skattens införande och även antytts i motionerna I: 365 och II: 439 samt i den från Sveriges grossistförbund ingivna promemorian finner utskottet att en omläggning av varuskatten till partihandelsledet är förenad med ett flertal nackdelar. Utskottet har här särskilt fäst sig vid det förhållandet att en dylik omläggning skulle skapa möjligheter för de skattskyldiga att påverka beskattningsvärdet genom att överflytta vissa funktioner till detaljhandelsledet. Likartade förhållanden har kunnat iakttagas när det gäller den särskilda varuskatten, som i regel uttas i tillverkarledet.

Enligt utskottets mening finns knappast i nuvarande läge tillräckliga skäl för en omläggning av sättet för uttagande av den allmänna varuskatten. Såsom tidigare framhållits från bevillningsutskottets sida i samband med behandling av motionsvis framställda utredningsyrkanden i förevarande fråga är det emellertid inte uteslutet att allmänna skatteberedningen kan komma till sådana resultat vid sina överväganden att denna fråga bör omprövas.

Med hänsyn till vad nu anförts och då således frågan faller inom ramen för allmänna skatteberedningens utredningsuppdrag anser sig utskottet böra avstyrka bifall till ovannämnda motioner.

Vad härefter angår övriga i detta betänkande behandlade utredningsyrkanden avser dessa att tillskapa undantag från skatteplikt till allmän varuskatt i betydelsefulla hänseenden. Sålunda yrkas dylikt undantag för näringslivets investerings- och förbrukningsvaror, för reparations- och underhållsarbeten samt för jordbrukets prisreglerade produkter.

Utskottet vill i anslutning härtill erinra om att statsmakterna vid utformningen av den allmänna varuskatten eftersträvat att i princip erhålla ett så vidsträckt skatteunderlag som möjligt. Anledningen härtill är att varje undantag från skatteplikt har ansetts i viss mån förtaga beskattningen dess generella verkan och samtidigt komplicera skattens handhavande, inte minst ur redovisnings- och kontrollsynpunkt. Undantagen från skatteplikt har därför ansetts böra begränsas till vad som är betingat av skattetekniska skäl. Det har också under förarbetena till lagstiftningen framhållits att de med en allmän indirekt beskattning förenade fördelarna kan vinnas endast om beskattningen erhåller en så generell karaktär som möjligt. Därmed elimineras riskerna för snedvridande effekter ur konkurrens- och andra synpunkter samtidigt som det breda underlaget möjliggör en låg skattesats.

Yrkanden om att prövning bör ske av möjligheterna att undanta investeringsvaror från skatteplikt vid uttagande av allmän varuskatt har framförts

i motionerna I: 17 och II: 41, I: 337 och II: 411 samt I: 363 och II: 436. I samtliga dessa motioner framhålles att frågan lämpligen bör prövas av allmänna skatteberedningen.

Utskottet vill understryka, att varor som nyttjas för investeringsändamål svarar för en betydande del av skatteunderlaget. Ett undantag från skatteplikt för investeringsvaror torde sålunda innebära ett skattebortfall med inemot 30 procent. En beskattning av investeringsvarorna har därför stor betydelse om man vill ha en låg skattesats. Därest investeringsvaror skulle undantas från beskattning, torde man för att ernå samma skatteintäkter vara nödsakad att höja skattesatsen med ca 40 procent, d. v. s. från nuvarande 6 till 8,5 procent. Härtill kommer att en reform av nu ifrågasvarande art skulle medföra stora administrativa svårigheter. Det bör även tilläggas att eftersom investeringsvarorna omfattar närmare 30 procent av hela det skattepliktiga varuområdet, skulle ett undantagande av dessa varor från skatteplikt helt rubba den avvägning av skattebelastningen, som vid förordningens tillkomst gjordes mellan konsumtion och investeringar. Enligt utskottets mening bör frågan om undantagande av investeringsvaror från skatteplikt prövas av allmänna skatteberedningen i samband med den allmänna översyn av skattesystemet, som det ankommer på beredningen att företa.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna I: 17 och II: 41, I: 337 och II: 411 samt I: 363 och II: 436 i vad de avser utredning om undantag från skatteplikt för investeringsvaror.

I motionerna I: 157 och II: 188 har framställts utredningsyrkande i syfte att från allmän varuskatt undanta förbrukningsvaror, halvfabrikat o. d., som för hantverk och småindustri är att hänföra till underleveranser för vidare bearbetning. Motsvarande yrkande i motionerna I: 338 och II: 410 samt I: 363 och II: 436 syftar till att från allmän varuskatt undanta förbrukningsvaror, som användes för produktion inom industri, hantverk, jordbruk, fiske och handel. I sistnämnda motioner framhålles att frågan är av teknisk natur, varför utredningen bör ske vid sidan om allmänna skatteberedningen. Målsättningen bör därvid enligt motionärernas mening vara, att gränsen för skattefria förbrukningsvaror dras vid en fysisk livslängd av tre år.

Beträffande förevarande fråga vill utskottet framhålla, att man vid lagstiftningens tillkomst utgått från att frågan om skatteplikt för företagets tillverkningsomkostnader skulle bedömas från fall till fall. Med hänsyn till de skiftande förhållandena ansågs det inte lämpligt att i lagstiftningen göra en mer detaljerad avgränsning av materialbegreppet utan den närmare avgränsningen borde ske i rättstillämpningen. Genom de av riksskattenämnden meddelade anvisningarna på detta område har vissa riktlinjer uppdragits rörande tolkningen av materialbegreppet. I nuvarande läge är det inte möjligt att bedöma vilka praktiska konsekvenser de av nämnden givna anvisningarna kommer att få.

Såsom föregående års bevillningsutskott uttalat kan det förutsättas att frågan om skatt över huvud taget bör föreligga för varor som är att hänföra till företagens indirekta tillverkningskostnader torde komma att uppmärksammas av den till allmänna skatteberedningen hörande företagsskatteutredningen. Då utskottet inte kan finna anledning förorda att en särskild utredning tillsättes i syfte att få en ändrad gränsdragning mellan skattefritt och skattepliktigt förbrukningsmaterial, avstyrker utskottet bifall till förevarande motioner i berörda del.

Enligt 11 § förordningen om allmän varuskatt är tjänsteprestation skattepliktig om den huvudsakligen har avseende å skattepliktiga varor. Enligt 12 § är den som yrkesmässigt utför eller ombesörjer utförande av eller tillhandahåller förbrukare tjänsteprestation skattskyldig. Skyldighet att redovisa och erlagga skatt föreligger således ej vid uttag av i och för sig skattepliktig tjänsteprestation ur egen rörelse.

I motionerna I: 469 och II: 548 har hemställts att allmänna skatteberedningen måtte få i uppdrag att pröva frågan om att från skatteplikt undanta reparations- och underhållsarbeten samt servicearbeten för produktionsändamål. Motionärerna har härvid i huvudsak anført, att skatteplikt för underhållsarbeten medför samma nackdelar för produktionen, som när det gäller skatteplikt för investerings- och förbrukningsvaror. Motionärerna framhåller desutom, att nu gällande lagstiftning medför att företagen med hänsyn till att skattskyldighet inte föreligger vid uttag av tjänsteprestation i egen rörelse själva utför tjänsteprestationer, som de eljest skulle ha överlåtit till fristående företag. Företagare, som är sysselsatta inom reparations- och servicebranschen för produktionsändamål, drabbas av varuskatten, framhåller motionärerna, på ett sätt som inte torde ha avsetts vid lagstiftningens införande.

Utskottet får framhålla, att gränsen mellan vad som å ena sidan skall anses som reparations- och underhållsarbete samt å andra sidan tillverkning är svår att bestämma. Genom att beskatta tjänsteprestationer, som har avseende på skattepliktiga varor, har man kunnat undgå denna gränsdragning. Det i motionerna framställda yrkandet syftar till att från beskattning undanta endast reparations- och underhållsarbeten på varor, som konsumeras i producenters rörelser. Ett dylikt undantag från skatteplikt med avseende på viss köparkategori anser utskottet skulle skapa betydande gränsdragningsproblem och skulle komplicera skattens uttagande. Vid den konstruktion, som varuskatten nu har, kan det i motionerna berörda problemet inte lösas genom att vissa tjänsteprestationer undantas från skatteplikt på sätt motionärerna föreslagit. I den mån varuskattens konstruktion i förevarande avseende inverkat i ofördelaktig riktning på konkurrensförhållandena torde detta komma att uppmärksammas av den allmänna skatteberedningen. Med hänsyn härtill finner utskottet inte skäl föreligga att tillstyrka den i förevarande motioner begärda riksdagskrivelsen.

Yrkande om att jordbrukets prisreglerade produkter skall undantas från skatteplikt enligt förordningen om allmän varuskatt har framställts i motionerna I: 65 och II: 97. Motionärerna förutsätter, att ett dylikt undantag sker i samband med en omläggning av uttagandet av den allmänna varuskatten till partihandels- eller tillverkningsledet. Som motiv för att dessa produkter bör undantas från skatteplikt har motionärerna anfört dels sociala synpunkter — den allmänna varuskatten tar inte hänsyn till inkomstvariationen och skatteförmågan — dels att jordbruket — genom att vid skattens införande priset på jordbruksprodukterna steg endast med hälften av den för varuskatten tillämpade skattesatsen — fått bära hälften av skatobelastningen.

Motionsyrkande av samma innebörd som i de förevarande motionerna behandlades av föregående års riksdag, som på hemställan av bevillningsutskottet avstyrkte desamma. Utskottet erinrade härvid om att särskilda åtgärder vidtogs vid skattens införande för att mildra dess verkningar för barnfamiljer, arbetslösa och pensionärer. Likartade åtgärder vidtogs i samband med att skatten höjdes år 1961. Ett undantag från skatteplikt för dessa produkter skulle dessutom medföra ett skattebortfall med ca 30 procent.

Beträffande den i förevarande motioner anförda synpunkten att jordbruket fått bära hälften av varuskattebelastningen på jordbrukets prisreglerade produkter anser utskottet, att man inte kan dra denna slutsats med utgångspunkt från prisutvecklingen på dessa produkter. I den mån skatten inte kunnat övervältras är det mycket troligt att skatten burits genom minskade marginaler i detalj- eller partihandelsledet.

Då utskottet inte funnit skäl att frångå den av riksdagen tidigare intagna ståndpunkten avstyrker utskottet motionerna I: 65 och II: 97 i detta avseende.

Enligt 13 § förordningen om allmän varuskatt föreligger icke skattskyldighet bl. a. vid tillhandahållande av skattepliktiga varor och tjänsteprestationer i allenast ringa omfattning och vid tjänsteprestation med avseende på kläder eller andra textilvaror, där den som utför prestationen icke har fast driftställe för verksamheten. I motionerna I: 472 och II: 549 har hemställts att riksdagen måtte ändra ifrågavarande paragraf så att skattskyldighet skall föreligga i de fall som nu nämnts. Motionärerna anför såsom skäl att nuvarande undantagsbestämmelser gynnar tillfällighetsföretagare på bekostnad av yrkesutövare.

Nu gällande regler innebär, att skattskyldighet enligt riksskattenämndens anvisningar inte föreligger vid försäljning understigande 1 000 kronor. Där est skattskyldighet skulle gälla vid all försäljning skulle den genomsnittliga skatteintäkten för varje nytillkommande skattskyldig uppgå till 30 kronor, vilket belopp knappast torde uppväga kostnaderna för kontroll och redovisning av skatten. Ej heller torde den skattevinst, som göres av varje fritids-

företagare, inverka menligt på konkurrensförmågan hos den yrkesmässiga handeln.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna I: 472 och II: 549.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) *beträffande utredningsyrkande om i vilket led den allmänna varuskatten bör uttas*

att följande motioner, i vad de avser förevarande fråga, nämligen

- 1) I: 17 av herr Bengtson m. fl. och
II: 41 av herr Hedlund m. fl.,
- 2) I: 65 av herr Ferdinand Nilsson m. fl. och
II: 97 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.,
- 3) I: 363 av herr Stefanson och
II: 436 av herr Kollberg m. fl., ävensom
- 4) I: 365 av herrar Sveningsson och Ringaby samt
II: 439 av herr Nordgren m. fl.,
icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

B) *beträffande utredningsyrkande i syfte att från allmän varuskatt undanta investeringsvaror*

att följande motioner, i vad de avser förevarande fråga, nämligen

- 1) I: 17 av herr Bengtson m. fl. och
II: 41 av herr Hedlund m. fl.,
- 2) I: 337 av herr Hagberg m. fl. och
II: 411 av herr Heckscher m. fl., samt
- 3) I: 363 av herr Stefanson och
II: 436 av herr Kollberg m. fl.,
icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

C) *beträffande utredningsyrkande i syfte att från allmän varuskatt undanta förbrukningsvaror inom produktionen*

att följande motioner, i vad de avser förevarande fråga, nämligen

- 1) I: 157 av herr Ebbe Ohlsson samt
II: 188 av herrar Darlin och Nordgren,
- 2) I: 338 av herr Hagberg m. fl. och
II: 410 av herr Heckscher m. fl., samt
- 3) I: 363 av herr Stefanson och
II: 436 av herr Kollberg m. fl.,
icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

D) *beträffande utredningsyrkande i syfte att från allmän varuskatt undanta reparations- och underhållsarbeten m. m. att följande motioner, nämligen*

I: 469 av herr Stefanson och

II: 548 av herr Nordgren,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

E) *beträffande utredningsyrkande i syfte att från allmän varuskatt undanta jordbrukets prisreglerade produkter att följande motioner, i vad de avser förevarande fråga, nämligen*

I: 65 av herr Ferdinand Nilsson m. fl. och

II: 97 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

F) *beträffande yrkande om skatteplikt för s. k. fritidsföretagare*

att följande motioner, nämligen

I: 472 av herr Sveningsson och

II: 549 av herr Nordgren m. fl.,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 3 april 1962

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, Einar Eriksson, Erik Jansson, Söderquist*, fröken Ranmark, herrar Gustaf Elofsson*, Oscar Carlsson*, Gösta Jacobsson och Billman*; samt

från andra kammaren: herrar Brandt i Aspabruk, Allard, Kärrlander*, Engkvist, Christenson i Malmö, Magnusson i Borås*, Forsberg*, Larsson i Umeå*, von Sydow och Fälldin*.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservationer

I) av herrar Hagberg, Söderquist, Gösta Jacobsson, Billman, Christenson i Malmö, Magnusson i Borås, Larsson i Umeå och von Sydow, vilka ansett att utskottet beträffande punkterna A—D bort hemställa,

A) *beträffande utredningsyrkande om i vilket led den allmänna varuskatten bör uttas*
i anledning av följande motioner, nämligen

- 1) I: 17 av herr Bengtson m. fl. och
II: 41 av herr Hedlund m. fl.,
- 2) I: 65 av herr Ferdinand Nilsson m. fl. och
II: 97 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.,
- 3) I: 363 av herr Stefanson och
II: 436 av herr Kollberg m. fl., ävensom
- 4) I: 365 av herrar Sveningsson och Ringaby samt
II: 439 av herr Nordgren m. fl.,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte genom utredning, vari ingår experter från olika grenar i näringslivet, förutsättningslöst undersöka möjligheterna att uttaga den allmänna varuskatten i ett tidigare led;

B) beträffande utredningsyrkande i syfte att från allmän varuskatt undanta investeringsvaror

i anledning av följande motioner, nämligen

- 1) I: 17 av herr Bengtson m. fl. och
II: 41 av herr Hedlund m. fl.,
- 2) I: 337 av herr Hagberg m. fl. och
II: 411 av herr Heckscher m. fl., samt
- 3) I: 363 av herr Stefanson och
II: 436 av herr Kollberg m. fl.,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att det synes riksdagen angeläget att allmänna skatteberedningen upptar till ingående prövning frågan om investeringarnas behandling inom ramen för den indirekta beskattningen, varvid utslagsgivande hänsyn bör fästas vid de kostnadsmässiga verkningarna med avseende å de svenska företagens konkurrenskraft gentemot utländska företag samt vid de konjunkturpolitiska aspekterna för utformningen av en indirekt skatt avseende investeringskostnader;

C) beträffande utredningsyrkande i syfte att från allmän varuskatt undanta förbrukningsvaror inom produktionen

i anledning av följande motioner, nämligen

- 1) I: 157 av herr Ebbe Ohlsson samt
II: 188 av herrar Darlin och Nordgren,
- 2) I: 338 av herr Hagberg m. fl. och
II: 410 av herr Heckscher m. fl., samt
- 3) I: 363 av herr Stefanson och
II: 436 av herr Kollberg m. fl.,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning i syfte att från allmän varuskatt (omsättningsskatt) undantaga varor, vilka hänföres till förbrukningsartiklar som används för produktion inom industrin och hantverket, jordbruket och fisket samt handeln;

D) *beträffande utredningsyrkande i syfte att från allmän varuskatt undanta reparations- och underhållsarbeten m. m.*

att följande motioner, nämligen

I: 469 av herr Stefanson och

II: 548 av herr Nordgren,

måtte anses besvarade genom vad utskottet ovan under B) och C) hemställt.

II) av herrar *Gustaf Elofsson* och *Fälldin*, vilka ansett dels att utskottet bort anföra följande.

Utskottet behandlar — — — (= utskottet s. 11 rad 11 — rad 3 nedifrån)
— — — en partihandelsskatt.

Enligt utskottets mening medför den nuvarande utformningen av omsättningsskatten som en detaljhandelsskatt betydande extra arbete och besvär för de stora företagargrupper, som ålagts att ha hand om uppbörden av skatten. Såsom framhållits i vissa av de förevarande motionerna måste man också vid nuvarande utformning befara, att en del av varudistributionen söker sig andra vägar än den ur varuskattens synpunkt lätt kontrollerbara butikshandeln. Utskottet delar därför uppfattningen, att en omläggning av den allmänna varuskatten till partihandels- eller fabriktionsledet bör prövas.

Av den utredning, som genomfördes av 1952 års kommitté för indirekta skatter, framgick, att en partihandelsskatt har påtagliga fördelar framför en detaljhandelsskatt. Till dessa hör billigare och enklare administration. Även kontrollen av en allmän varuskatt torde vara enklare att genomföra i partihandels- än i detaljhandelsledet. Å andra sidan är även skatteuttag i partihandels- eller fabriktionsledet förenat med vissa komplicerade problem. Den nämnda utredningen gav dock vid handen, att sådana problem, t. ex. tillämpningen gentemot integrerade företag, som representerar både detaljhandels- och tidigare led, bör kunna bemästras på tillfredsställande sätt. I anledning av vad Sveriges grossistförbund anfört i frågan får utskottet framhålla, att omsättningsskatten självfallet medför vissa olägenheter för dem som skall svara för uppbörden, oavsett i vilket led uppbörden sker. En omläggning till skatteuttag i tidigare led skulle dock öka möjligheterna att inom en viss utgiftsram ge skälig kompensation för uppbördsarbetet. Till belysning härav vill utskottet framhålla, att enligt kända uppgifter svarar drygt hälften av antalet skattskyldiga för endast en mindre del av den in-

flutna varuskatten. Detta förhållande verifierar även att det allmännas och de enskildas kostnader i ett mycket stort antal fall ej står i rimlig proportion till de influtna skattededlen.

Den höjning av den allmänna varuskatten, som genomförts enligt beslut av 1961 års riksdag, synes utskottet motivera, att en omläggning till parti-handels- eller fabriktionsledet sker snarast möjligt. Utskottet tillstyrker därför, att frågan i enlighet med vad som förordats i motionerna I:17 och II:41 prövas så skyndsamt, att förslag kan föreläggas redan innevarande års höstriksdag eller senast nästa års vårriksdag. Härmed anser sig utskottet även ha besvarat motionerna I:65 och II:97, I:363 och II:436 samt I:365 och II:439, förstnämnda båda motionspar i vad de avser förevarande fråga.

Vad härefter beträffar övriga i detta betänkande behandlade utredningsyrkanden avser dessa att tillskapa undantag från skatteplikt till allmän varuskatt i betydelsefulla hänseenden. Sålunda yrkas undantag för investerings- och förbrukningsvaror inom näringslivet, för reparations- och underhållsarbeten samt för jordbrukets prisreglerade produkter.

Såsom påtalats i de förevarande motionerna är den nuvarande allmänna varuskatten i stor utsträckning en skatt på produktionen. Konsekvensen härav blir ett försvagat konkurrensläge för vårt lands näringsliv, vilket framstår som särskilt allvarligt inför pågående utveckling mot stormarknader. En annan följd av nuvarande skatteutformning kan befaras bli, att konkurrensförhållandet mellan olika delar av näringslivet rubbas. Särskilt de mindre företagen torde vara känsliga för en sådan inverkan. Det är enligt utskottets mening angeläget, att den allmänna varuskatten så långt möjligt utformas som en ren konsumtionsskatt. En omläggning till parti-handels- eller fabriktionsledet i enlighet med vad utskottet ovan förordat bör skapa ökade möjligheter härför.

I första hand är det enligt utskottets mening angeläget, att för produktionen betydelsefulla investeringsvaror undantages från beskattningen. Såsom förordats i motionerna I:17 och II:41 bör denna fråga övervägas redan i samband med prövningen av en omläggning till partihandels- eller fabriktionsledet. Härigenom anser sig utskottet även ha tillgodosett ifrågavarande yrkanden i motionerna I:337 och II:411 samt I:363 och II:436.

I motionerna I:157 och II:188 har framställts utredningsyrkande i syfte att från allmän varuskatt undanta förbrukningsvaror, halvfabrikat o. dyl. som för hantverk och småindustri är att hänföra till underleveranser för vidare bearbetning. Motsvarande yrkande i motionerna I:338 och II:410 samt I:363 och II:436 syftar till att från allmän varuskatt undanta förbrukningsvaror, som användes för produktionen inom industri, hantverk, jordbruk, fiske och handel.

Såsom utskottet i det föregående anfört förefinns skäl för undantagande även av andra för produktionen erforderliga varor än investeringsvaror. Till

dessa får hänföras här berörda förbrukningsvaror m. m. Ifrågavarande spörsmål synes emellertid bli berört vid den avvägning, som allmänna skatteberedningen enligt sina direktiv har att göra. Riksdagen torde böra ge till känna den vikt den tillmåter dessa frågor. Emellertid beröres gränsdragningen beträffande skatteplikten för förbrukningsvaror m. m. av hur gällande förordning tillämpas. Den hittillsvarande tillämpningen har enligt utskottets mening varit för starkt fiskaliskt betonad. En annan tillämpning i vissa avseenden synes därför angelägen i syfte att åstadkomma en viss lättnad för berörda varor. Riksdagen bör hos Kungl. Maj:t anhålla att här för erforderliga anvisningar och tillämpningsföreskrifter skyndsamt utarbetas.

I motionerna I:469 och II:548 har hemställts att allmänna skatteberedningen måtte få i uppdrag att pröva frågan om att från skatteplikt undanta reparations- och underhållsarbeten samt servicearbeten för produktionsändamål.

Utskottet vill framhålla, att ifrågavarande underhålls- och reparations-tjänster ej kan förbigås vid det utredningsarbete, som utskottet ovan förordat. Utskottet, som anser att beskattningen ej heller i detta avseende skall ha en sådan utformning att den verkar produktionshämmande, förutsätter att de av motionärerna framförda synpunkterna beaktas. Härmed anser sig utskottet ha besvarat ifrågavarande yrkande.

Yrkande om att jordbrukets prisreglerade produkter skall undantas från skatteplikt enligt förordningen om allmän varuskatt har framställts i motionerna I:65 och II:97. Motionärerna förutsätter, att ett dylikt undantag sker i samband med en omläggning av uttagandet av den allmänna varuskatten till partihandels- eller tillverkningsledet.

Utskottet vill i likhet med vad som framhållits i motionerna I:65 och II:97 understryka nödvändigheten av att beskattningen får en sådan utformning, att socialt motiverad hänsyn toges till grupper med låg skattekraft. Vid den allmänna omsättningsskattens införande har enligt utskottets mening hänsyn inte tagits på tillbörligt sätt till angelägenheten av skattefrihet för existensminimum. Ifrågavarande syfte kan givetvis uppnås genom undantagande från varuskatten av vissa för uppehållet särskilt viktiga varor. Med hänsyn till såväl effektiviteten i åtgärderna som till de möjligheter, som kan bedömas yppa sig vid en avvägning mellan direkt och indirekt beskattning, finner utskottet det dock sannolikt, att motionärernas syfte i förevarande avseende i första hand bör tillgodoses genom förhöjning av barnbidragen, kompensation till folkpensionärer och en sänkning av den direkta skatten för de lägre inkomstgrupperna. Dessa avvägnings-spörsmål bör höra till den allmänna skatteberedningens uppdrag. Utskottet vill understryka angelägenheten av att beredningen upptar dessa frågor till övervägande.

Enligt 13 § — — — (= utskottet s. 15 rad 15 nedifrån — s. 16 rad 4 uppfifrån) — — — och II:549.

dels ock att utskottet bort under punkterna A—E hemställa,

A) *beträffande utredningsyrkande om i vilket led den allmänna varuskatten bör uttas*

i anledning av följande motioner, nämligen

- 1) I: 17 av herr Bengtson m. fl. och
II: 41 av herr Hedlund m. fl.,
- 2) I: 65 av herr Ferdinand Nilsson m. fl. och
II: 97 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.,
- 3) I: 363 av herr Stefanson och
II: 436 av herr Kollberg m. fl., ävensom
- 4) I: 365 av herrar Sveningsson och Ringaby, samt
II: 439 av herr Nordgren m. fl.,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om så skyndsamt prövning av en omläggning av den allmänna varuskatten till partihandels- eller fabriktionsledet att förslag i ämnet kan föreläggas innevarande års höst- riksdag eller senast nästa års vårriksdag;

B) *beträffande utredningsyrkande i syfte att från allmän varuskatt undanta investeringsvaror*

i anledning av följande motioner, nämligen

- 1) I: 17 av herr Bengtson m. fl. och
II: 41 av herr Hedlund m. fl.,
- 2) I: 337 av herr Hagberg m. fl. och
II: 411 av herr Heckscher m. fl., samt
- 3) I: 363 av herr Stefanson och
II: 436 av herr Kollberg m. fl.,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt prövning av möjligheterna att från den allmänna varubeskattningen ytterligare undanta betydelsefulla varor, som enbart eller huvudsakligen används i näringslivets investeringar, så att förslag i ämnet kan föreläggas innevarande års höstriksdag eller senast nästa års vårriksdag;

C) *beträffande utredningsyrkande i syfte att från allmän varuskatt undanta förbrukningsvaror inom produktionen*

i anledning av följande motioner, nämligen

- 1) I: 157 av herr Ebbe Ohlsson samt

II: 188 av herrar Darlin och Nordgren,
2) I: 338 av herr Hagberg m. fl. och
II: 410 av herr Heckscher m. fl., samt
3) I: 363 av herr Stefanson och
II: 436 av herr Kollberg m. fl.,
att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte ge till
känna vad utskottet i sitt betänkande anfört;

*D) beträffande utredningsyrkande i syfte att från allmän
varuskatt undanta reparations- och underhållsarbeten m. m.*

i anledning av följande motioner, nämligen
I: 469 av herr Stefanson och
II: 548 av herr Nordgren,
att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte ge till
känna vad utskottet i sitt betänkande anfört;

*E) beträffande utredningsyrkande i syfte att från allmän
varuskatt undanta jordbrukets prisreglerade produkter*

i anledning av följande motioner, nämligen
I: 65 av herr Ferdinand Nilsson m. fl. och
II: 97 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.,
att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte ge till
känna vad utskottet i sitt betänkande anfört.